

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2025-10-23

Ärendenummer
NV-25-034003

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Naturvårdsverkets yttrande över promemorian Skyddet genom nationell fridlysning anpassas efter arternas skyddsbehov och andra angelägna intressen (KN2025/01529)

Sammanfattning

Naturvårdsverket välkomnar regeringens ambition att se över den nationella fridlysningen. Några av förslagen kan leda till förbättringar såsom att alla djurgrupper ska kunna vara nationellt fridlysta samt förslaget om det obligatoriska kravet på kompensationsåtgärder vid dispens. Vi delar dock inte regeringens bedömning att förslaget som helhet innebär en regelförenkling och ett effektivt skydd av Sveriges djur och växter.

Vi föreslår att de nationella fridlysningsbestämmelserna skulle kunna hanteras genom att göra dem så lika EU:s bestämmelser som möjligt och att de s.k. Klinthagenkriterierna (se nedan) kodifieras¹ i aktuella bestämmelser.

Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl

Övergripande synpunkter

Naturvårdsverket välkomnar regeringens ambition att se över den nationella fridlysningen. Naturvårdsverket delar bedömningen att några av förslagen kan leda till förbättringar, men inte att promemorians förslag i sin helhet innebär en förenkling och ett effektivt skydd av Sveriges djur och växter. Naturvårdsverket anser inte att förslaget utgör en god balans mellan det allmänna intresset av att bevara biologisk mångfald och enskilda intressen i form av brukande.

Vi bedömer att flera av de föreslagna förändringarna inte leder till en anpassning till berörda arters skyddsbehov eller regelförenkling. De ökar snarare risken för feltolkningar av bestämmelsernas innebörd. Genom det ökade antalet fridlysningskategorier och de olika undantagen som föreslås kommer markägare och verksamhetsutövare få det svårare att förstå innebörden av fridlysningsbestämmelserna. Förslaget som helhet innebär inte en förenkling och inte heller ett effektivt skydd utifrån arters skyddsbehov. Naturvårdsverket

¹ Dvs. att gällande praxis (MÖD 2016:1) införs i artskyddsförordningen.

bedömer att förslaget hade behövt utformas annorlunda för att väsentligt minska konflikterna kring artskyddsregelverket.

I promemorian framhålls områdesskydd som ett alternativ till fridlysning för vissa arter. Beslut om områdesskydd baseras dock numera på en utgångspunkt om frivillighet. Det innebär att det är markägaren som avgör om beslut om områdesskydd är genomförbart och inte i första hand förekomsten av arter med behov av att skyddas.

Fridlysningsbestämmelserna påverkar både infrastrukturprojekt och exempelvis bostadsbyggande. En regelförenkling av bestämmelserna för att underlätta samhällsplaneringen är eftersträvaransvärd av flera skäl. Det aktuella förslaget går dock tyvärr i motsatt riktning och kommer innebära att verksamhetsutövare aktiva inom nämnda sektorer kommer behöva hantera ännu mer komplicerade fridlysningsbestämmelser än idag.

Huvudsyftet med fridlysningsbestämmelserna bör vara att enbart fridlysa arter som är i behov av det skyddet. Genom att endast fridlysa arter på ett sätt som återspeglar hoten förbättras förutsättningarna för ett adekvat, effektivt och begripligt system för fridlysning.

Exempelvis skulle arter kunna kategoriseras i endast två skyddskategorier. Den första kategorin skulle då omfatta sådana arter som enbart hotas av insamling och liknande aktiviteter. Den andra kategorin skulle däremot omfatta arter vilka hotas av att mark tas i anspråk för olika syften, t.ex. samhällsbyggande, gruv- och täktverksamhet, vindkraft och areella näringar, såsom skogs- och jordbruk. Arterna i de olika fridlysningskategorierna skulle med fördel kunna listas i två olika bilagor till artskyddsförordningen.

Fridlysningsbestämmelser som skyddar arter enligt den första kategorin skulle då inte aktualiseras för verksamheter som tar mark i anspråk, såsom skogs- och jordbruk. Beslut om vilka arter som bör omfattas av fridlysning i denna kategori bör delegeras till Naturvårdsverket för ett effektivare artskyddsarbete.

Fridlysningsbestämmelser som skyddar arter enligt den andra kategorin skulle dock aktualiseras för sådana verksamheter som tar mark i anspråk, såsom skogs- och jordbruk. Vi bedömer att konsekvensen av en sådan förändring innebär en väsentlig regelförenkling, ökad rättssäkerhet och ett effektivt skydd för de arter som är i behov av fridlysning.

Ett genomförande av två olika typer av nationella fridlysningsbestämmelser skulle dock kräva ett större omtag och kan sannolikt inte inarbetas i den nu föreslagna promemorian. Utifrån tre övergripande perspektiv fokuserar vi därför i stället på att ge konkreta förslag på justeringar som ska vara möjliga att införa i promemorians föreslagna struktur. Därefter lämnar vi synpunkter kopplat till respektive kapitel.

Naturvårdsverket föreslår att de nationella fridlysningsbestämmelserna även ska kunna omfatta sårbara och nära hotade arter

I promemorian beskriver regeringen vilka arter som ska omfattas av vilka skyddskategorier. Enligt Naturvårdsverket bör även sådana djur- och växtarter som kategoriseras som sårbara och nära hotade i den svenska rödlistan vid behov kunna omfattas av fridlysning. Detta skulle kunna göras genom att kategorin SK1, utöver starkt hotade arter, även omfattar sårbara och nära hotade arter. *Naturvårdsverket föreslår att de nationella fridlysningsbestämmelserna bör efterlikna EU-bestämmelserna*

Ett mer effektivt sätt att hantera de nationella fridlysningsbestämmelserna skulle vara att göra dem så lika EU:s bestämmelser som möjligt. Alla verksamhetsutövare och enskilda måste ändå förhålla sig till EU-skyddet. Vi anser därför att de nationella bestämmelserna, i så hög utsträckning som möjligt, bör använda samma begrepp och konstruktion som i nuvarande 4, 4 a och 7 §§ artskyddsförordningen. Detta skulle bidra till ett mer enhetligt regelverk. I linje med detta bör ett avsiktsrekvisit införas i de nationella fridlysningsbestämmelserna. Detta skulle kunna göras inom ramen för befintligt förslag, exempelvis i 5 a § punkterna 1–3, 6 §, 8 § punkterna 1 och 2 och 9 § punkten 1. För verksamheter/åtgärder som är direkt riktade mot arten, dvs. där syftet är att t.ex. samla in en art, bör ett individskydd gälla. För övriga verksamheter/åtgärder, se nedan om Klinthagenkriterierna. I stället för begreppet ”bestånd” i den föreslagna 5 a § skulle ”bevarandestatus” eller ”population” kunna användas.

Naturvårdsverket föreslår att integrera och kodifiera Klinthagenkriterierna i de nationella bestämmelserna

De s.k. Klinthagenkriterierna (MÖD 2016:1) innebär följande. I fråga om verksamheter/åtgärder där syftet uppenbart är ett annat än att ta bort eller skada nationellt fridlysta växter eller djur krävs att det finns en risk för påverkan på den fridlysta artens bevarandestatus för att förbudsbestämmelserna ska aktualiseras. Detta är nu gällande praxis för hur de nationella fridlysningsbestämmelserna ska tillämpas i förhållande till verksamheter/åtgärder som inte har till syfte att medföra otillåten påverkan på fridlysta arter. Naturvårdsverket bedömer att kriterierna i tillräcklig mån tillvaratar intresset av att bevara biologisk mångfald samtidigt som förbuden inte behöver vara mer långtgående än nödvändigt. Naturvårdsverket föreslår därför att Klinthagenkriterierna kodifieras i aktuella förbudsbestämmelser. Om detta genomförs föreslår vi vidare att 9 a § och 9 b § utgår.

Kap 3.1 De nationella fridlysningsbestämmelserna behöver ändras och möjliggöra ett mer anpassat skydd

Naturvårdsverket instämmer i att den nationella fridlysningen behöver ses över. Flera av förslagen i promemorian är dock komplicerade och svåra att tolka. Även systematiken med generella förbud, flera olika skyddskategorier, omfattande undantag från förbudsregler och dispensmöjligheter är komplicerad. Det finns därmed en risk för att bestämmelserna kommer att vara svåra att förstå för enskilda, företag och myndigheter.

Naturvårdsverket delar bedömningen i promemorian att förslaget kommer att få en negativ påverkan på miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv*. Vi kan konstatera att det endast är akut hotade arter enligt rödlistan som kommer att omfattas av det starkaste skyddet i förslaget. För arter som omfattas av övriga skyddskategorier, t.ex. starkt hotade arter enligt rödlistan, gäller omfattande undantag från förbudsbestämmelserna. Förslaget kommer därmed inte bidra till att minska hoten mot den biologiska mångfalden i Sverige, utan snarare bidra till att öka hoten mot den biologiska mångfalden, se nedan.

Areella näringar, såsom jord- och skogsbruk, är utifrån den svenska rödlistan och arbetet med EU:s statusrapportering de största omedelbara hoten mot arter. Det remitterade förslaget fokuserar inte på den problematik som främst hotar våra arter i Sverige. Förslaget innebär tvärtom att de allvarligaste hoten inte hanteras eftersom just jord- och skogsbruk undantas i hög grad.

Naturvårdsverket föreslår därför att de areella näringarna inte undantas. De areella näringarna behöver bidra till att vilda arter i Sverige långsiktigt kan finnas kvar, även i det brukade landskapet.

För arter vilka bedöms vara akut hotade eller starkt hotade är läget så pass allvarligt att det inte alltid finns rimliga åtgärder som kan få arten livskraftig igen. Det innebär att fridlysningen av vissa arter behöver ske innan de blir akut eller starkt hotade för att det ska finnas möjlighet att rädda dem från ett nationellt utdöende. Naturvårdsverket anser därför att även arter som listas i rödlistans kategorier *sårbar* och *nära hotade* behöver bedömas och i förekommande fall fridlysas (se vidare vårt ändringsförslag under rubriken ställningstagande och skäl).

Naturvårdsverkets bedömning är att fridlysning inte ensamt kan lösa problemet med hot mot arter från areella näringar som jord- och skogsbruk. Näringarna bör ta större hänsyn genom att anpassa bruksmetoderna till den biologiska mångfalden för att hoten mot de rödlistade arterna ska avta.

Kap 3.2 De nationella förbudsbestämmelserna för djur anpassas efter skyddsbehov

Naturvårdsverket instämmer i förslaget att de nationellt fridlysta arterna även skyddas mot störning samt att deras fortplantningsområden och viloplatsen föreslås skyddas. Naturvårdsverket motsätter sig dock att bestämmelserna inför nya begrepp och skiljer sig från naturvårdsdirektiven, eftersom det försvårar förståelsen av förbuden. Naturvårdsverket anser att de nationella fridlysningsbestämmelserna så långt möjligt bör likna motsvarande bestämmelser i EU:s naturvårdsdirektiv. Det är angeläget att detta görs så konsekvent som möjligt för att minska risken för feltolkningar och missförstånd.

Naturvårdsverket anser att det är lämpligt att som anpassning till naturvårdsdirektiven lägga till ordet *avsiktligt* till förbuden eftersom förbudet annars även omfattar åtgärder som sker helt oavsiktligt.

I 5 a § punkten 2 anges att störningen endast föreslås vara förbjuden om störningen har betydelse för den berörda artens bestånd. Det är inte tydligt vad som avses med bestånd. Vi föreslår därför att begreppet ”bevarandestatus” eller ”population” i stället används (se vidare ovan under rubriken ”Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl”).

Förslagen i promemorian skulle kunna tolkas som att regeringen avser att påverkan på population och bevarandestatus endast ska göras på nationell nivå (se t.ex. s. 27, 33, 36 och 49). Om förslaget ska tolkas så vore det ett avsteg från hur de befintliga bestämmelserna i 6, 8 och 9 §§ (Klinthagenkriterierna) och 15 § artskyddsförordningen ska tillämpas. En sådan ordning skulle också innebära en väsentlig försvagning av de nationella fridlysningsbestämmelserna.

Vi anser vidare att Klinthagenkriterierna bör kodifieras i aktuella förbudsbestämmelser. Det bör också förtydligas att bedömningen av population och bevarandestatus bör göras på lokal, regional och nationell nivå.

Ovan under rubriken ”Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl” har vi föreslagit hur 5 a och 6 §§ kan ändras.

Kap 3.3 Alla slags djur som behöver ett nationellt skydd ska kunna fridlysas nationellt

Naturvårdsverket instämmer i förslaget om att alla djurgrupper ska kunna vara nationellt fridlysta.

Kap 3.4 Undantag för jakt och fiske

Naturvårdsverket instämmer i förslaget om att förbuden i de nationella fridlysningsbestämmelserna inte ska gälla jakt efter fåglar eller däggdjur och inte heller fiske.

Kap 3.6 Utökade undantag från de nationella fridlysningsbestämmelserna

3.6.2 Undantag för verksamheter och åtgärder som inte syftar till att skada eller störa fridlysta arter

Naturvårdsverket motsätter sig införandet av 9 a §.

Den föreslagna 9 a § är svår att tolka. Vi anser att det är otydligt om de föreslagna bestämmelserna i 6, 8, 9 och 9 a §§ innebär att Klinthagenkriterierna (MÖD 2016:1) frångås eller om de ska gälla även i fortsättningen.

Naturvårdsverket tolkar förslaget som att Klinthagenkriterierna ska gälla även i fortsättningen (se bl.a. hänvisningen till MÖD 2016:1 på s. 26 i promemorian). Det finns inte heller någonting i promemorian som tyder på att regeringen avsett att ett s.k. individskydd (se C-473/19 och C-474/19 *Skydda skogen*) ska gälla för de arter som omfattas av de nationella fridlysningsbestämmelserna i situationer där en verksamhets syfte inte är att medföra en otillåten påverkan på arten i fråga. I denna del noterar vi också att något avsiktsrekvisit inte föreslås i de nationella fridlysningsbestämmelserna.

Om förslaget ska tolkas på detta sätt, dvs. Klinthagenkriterierna ska gälla även i fortsättningen, kommer det dock få till följd att 9 a § endast kommer att tillämpas i situationer då en arts bevarandestatus kommer att påverkas negativt. I andra fall kommer förbudsbestämmelserna, som utgångspunkt, inte att aktualiseras för de areella näringarna med anledning av Klinthagenkriterierna. I den bemärkelsen är undantaget i 9 a § mycket långtgående och får anses innebära en väsentlig försvagning av det nationella artskyddet.

Systematiken med både Klinthagenkriterier och undantaget i 9 a § kan också ifrågasättas. Det framstår som komplicerat och mindre lämpligt att samtliga Klinthagenkriterier ska tillämpas vid bedömningen av om förbudsbestämmelserna aktualiseras samtidigt som endast delar av Klinthagenkriterierna ska tillämpas vid bedömningen av om en verksamhet omfattas av undantaget i 9 a §.

Som vi tolkar förslaget (s. 25) kommer inte heller verksamhetsutövare behöva vidta några som helst skyddsåtgärder för en berörd art om undantaget i 9 a § är tillämpligt, även i de fall en åtgärd skulle påverka en arts bevarandestatus negativt. Vid en tillämpning av Klinthagenkriterierna kan en verksamhetsutövare undgå förbudsregeln genom att föreslå skyddsåtgärder för att bevarandestatusen inte ska påverkas. Det föreslagna undantaget får därför, även i denna bemärkelse, anses tveksamt utifrån ett systematiskt perspektiv och utgöra en väsentlig försvagning av det nationella artskyddet. Naturvårdsverket erinrar om att 2 kap. miljöbalken är tillämpligt för mål och ärenden som rör artskyddsfrågor. Tillsyns- och prövningsmyndigheten kommer således alltid kunna ställa krav på försiktighetsåtgärder.

I stället för 9 a § bör Klinthagenkriterierna kodifieras i aktuella bestämmelser. Dessa kriterier får anses tillvarata intresset av att bevara biologisk mångfald på ett bättre sätt samtidigt som förbuden inte behöver vara mer långtgående än nödvändigt. Ovan under rubriken ”Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl” har vi föreslagit hur Klinthagenkriterierna kan införas i de föreslagna förbudsbestämmelserna.

Därutöver kan den överlappande tillämpningen mellan 9 a § och 9 b § i förhållande till areella näringar ifrågasättas utifrån ett regelförenklingsperspektiv.

3.6.3 Undantag från förbuden i de nationella fridlysningsbestämmelserna när pågående markanvändning avsevärt försvåras

Naturvårdsverket motsätter sig införandet av 9 b §. Vi anser inte heller att 9 b § innebär en god balans mellan enskilda intressen och det allmänna intresset av att bevara biologisk mångfald. Bestämmelsen innebär att de nationella förbudsbestämmelserna, bortsett från om förbudsbestämmelsen rör en akut hotad art, aldrig kommer att aktualiseras om en pågående markanvändning avsevärt försvåras. Undantaget i 9 b § gäller även om en åtgärd berör en starkt hotad art. Enligt bestämmelsen ska inte heller någon avvägning i det enskilda fallet göras mellan ett enskilt intresse och bevarandeintresset, vilket också får anses utgöra en brist i bestämmelsen.

Naturvårdsverket anser vidare att 9 b § kommer att vara svår att tolka för markägare och verksamhetsutövare. Den lättnad för den enskilde som regeringen vill uppnå skulle på ett bättre och mer rättssäkert sätt kunna uppnås genom utökade dispensmöjligheter. Även om detta skulle kräva ytterligare administration, så får det anses motiverat med hänsyn till det starka allmänna intresset som miljöskyddet innebär och den enskildes rättssäkerhet (MÖD 2017:7). Om en verksamhetsutövare gör en felaktig tolkning av om en verksamhet omfattas av ett generellt undantag kan det innebära att verksamhetsutövare begår artskyddsbrott. När en bestämmelse är svår att tolka så ökar även det risken för felaktiga bedömningar.

Detta resonemang kommer att bli ännu mer relevant om förslaget från 2024 års Skogsutredning om att separera processerna för 12:6-samråd enligt miljöbalken och avverkningsanmälan enligt skogsvårdslagen genomförs. Detta förslag skulle göra processen för 12:6-samrådet och artskyddet till ett i praktiken större eget ansvar för markägaren. Det spår på risken med att genomföra förslaget i 9 b § som ett generellt undantag jämfört med en dispensmöjlighet. Om regeringen genomför utredningsförslaget att överföra behörighet till Skogsstyrelsen att pröva artskyddsdispenser som gäller skogsbruk bedömer Naturvårdsverket att sådana dispensprövningar inte bör bli så resurskrävande.

Även utifrån ett systematiskt perspektiv kan 9 b § ifrågasättas. Som konstaterats ovan ska bevarandeintresset inte beaktas vid tillämpningen av 9 b §. Bevarandeintresset ska dock vägas mot andra allmänna intressen vid en dispensprövning enligt den föreslagna 15 §. Undantaget i 9 b § kan, i den bemärkelsen, därmed anses vara mer långtgående, och innebära en större påverkan på biologisk mångfald, än en dispens enligt 15 §. Rent systematiskt bör dispensprövningen utgöra en form av sista ventil där ett tillstånd ändå kan ges, trots påverkan på biologisk mångfald.

I stället för 9 b § bör Klinthagenkriterierna kodifieras i aktuella förbudsbestämmelser. Dessa kriterier får anses tillvarata intresset av att bevara

biologisk mångfald på ett bättre sätt samtidigt som förbuden inte behöver vara mer långtgående än nödvändigt (se vidare under ”Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl”).

Som nämnts i avsnitt 3.6.2 ifrågasätter Naturvårdsverket även den överlappande tillämpningen mellan 9 a och 9 b §§ för areella näringar utifrån ett regelförenklingsperspektiv.

3.6.4 Möjligheten till dispens från förbuden i den nya nationella fridlysningsbestämmelsen för djur

Naturvårdsverket instämmer i förslaget till 15 §. Naturvårdsverket anser vidare att det hade varit lämpligare att utöka dispensmöjligheter för areella näringar hellre än att införa vidsträckta generella undantag såsom i 9 a och 9 b §§.

3.6.5 Ny möjlighet till dispens för verksamheter och åtgärder av ett allt överskuggande allmänintresse

Naturvårdsverket ställer sig positiv till förslaget om ny dispensmöjlighet.

Naturvårdsverket instämmer i behovet av en dispensmöjlighet som möjliggör att verksamheter som har ett allt överskuggande allmänintresse kan få komma till stånd även om verksamheten försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos en arts bestånd. Det är positivt att intresset av den aktuella verksamheten ska vägas mot bevarandeintressen. Som konstaterats ovan under avsnitt 3.2 anser dock Naturvårdsverket att bedömningen av en arts bevarandestatus ska göras på nationell, regional och lokal nivå. Det är ett bra förslag att kombinera detta med krav på kompensationsåtgärder.

Kap 4 Regelbunden översyn av nationellt fridlysta djur- och växtarter

Naturvårdsverket tillstyrker att myndigheten får till uppgift att uppdatera listan på nationellt fridlysta arter och att se över omfattningen av fridlysningen. Naturvårdsverket bedömer dock att uppdateringen bör ske efter varje publicerad rödlista. Översynen och uppdateringen bör ske senast ett år efter att en ny rödlista publicerats.

Kap 5.1 Det behövs kriterier för att bedöma om en art bör vara nationellt fridlyst

Naturvårdsverket delar bedömningen av behovet av kriterier för fridlysning av arter. Ett beslut om kriterier kan leda till en effektivare, mer transparent och kvalitativt säkrare process för fridlysning.

Kap 5.2 Kriterier för nationell fridlysning

Naturvårdsverket instämmer i principen att översyn av nationellt fridlysta arter ska ske utifrån vetenskapliga underlag och att det ska syfta till att de arter som är i störst behov av skydd genom fridlysning för att långsiktigt upprätthålla livskraftiga populationer blir nationellt fridlysta.

Utformningen av det nuvarande förslaget innebär dock att vissa arter med stort behov av fridlysning inte får ett adekvat skydd. Orsaken till detta är bl.a. de föreslagna undantagen från fridlysningen. Som redogjorts för ovan avstyrker Naturvårdsverket förslaget i den delen.

Att enbart fridlysa arter tillhörande kategorierna CR och EN riskerar att innebära att skyddet i huvudsak omfattar arter som löper stor risk att försvinna från Sverige. Ett förslag för att undvika denna problematik är att även utvärdera

andra kategorier av rödlistade arter som löper uppenbar risk att hamna i ovan nämnda rödlistekategorier (se även vårt förslag ovan under rubriken ställningstagande och skäl) och som därmed kan vara i behov av fridlysning.

Kap 5.3 Ett starkt skydd för akut och starkt hotade arter

Kap 5.3.1 Ett starkt skydd som även gäller när påverkan uppstår som en bieffekt av verksamheter och åtgärder

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget om att skyddet av de nationellt fridlysta arter som tillhör rödlistekategorierna CR och EN, även ska gälla för åtgärder vars syfte uppenbart är ett annat än det syfte förbudet avser. Detta är i linje med befintlig praxis i Sverige och EU.

Kap 5.3.2 Ett starkt skydd som undantagsvis kan medföra att pågående markanvändning avsevärt försvåras

Naturvårdsverket motsätter sig förslaget (se även avsnitt 3.6.3). Förslaget innebär att ett antal fridlysta arter inte får ett adekvat skydd vilket innebär att fridlysningsbestämmelsen inte uppnår avsedd effekt.

Förslaget innebär att endast de nationellt fridlysta arter som är placerade i rödlistekategorin CR, skyddas från pågående markanvändning. Mot bakgrund av att pågående markanvändning utgör det största hotet mot många rödlistade arter innebär undantaget i promemorian att fridlysningen i stort sett inte har någon effekt för bevarandestatusen för de arter som avses skyddas genom artskyddsförordningens bestämmelser.

Ovan under rubriken "Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl" har vi föreslagit att undantagen i 9 a och 9 b §§ utgår, men att Klinthagenkriterierna kodifieras i aktuella förbudsbestämmelser.

Kap 5.4 Skydd av arter som riskerar att utsättas för insamling och andra åtgärder som är riktade mot exemplar av dem

Naturvårdsverket tillstyrker ett särskilt skydd för arter som endast är hotade av insamling och andra åtgärder direkt riktade mot dem. I syfte att underlätta och öka tillgängligheten av förordningen för markägare, verksamhetsutövare och allmänheten föreslår vi att denna fridlysningskategori placeras i en egen bilaga till artskyddsförordningen. I syfte att med kort varsel kunna fatta beslut mot insamling bör Naturvårdsverket ges rätten att fatta beslut om fridlysning av arter som riskerar att hotas av sådana aktiviteter.

Kap 5.5 Skydd för växtarter som riskerar att utsättas för uppgrävning eller kommersiell insamling

Naturvårdsverket instämmer i förslaget. I syfte att underlätta och öka tillgängligheten för markägare, verksamhetsutövare och allmänheten bör denna fridlysningskategori placeras i samma bilaga som arter vilka riskerar insamling (se avsnitt 5.4). I syfte att med kort varsel kunna fatta beslut mot insamling bör Naturvårdsverket ges rätten att fatta beslut om fridlysning av arter som riskerar att hotas av nämnda aktiviteter.

Kap 5.6 Samtliga fridlysta arter ska anges och skälen för fridlysningen framgå i en bilaga till artskyddsförordningen

Naturvårdsverket tillstyrker förslaget att samtliga arter ska anges och att skälen för fridlysningen ska framgå i en bilaga till artskyddsförordningen. Vid

bedömningen av vilka arter som ska omfattas av fridlysning bör dock arternas populationer även på lokal och regional nivå kunna beaktas.

Kap 6 Även de nya förbuden bör vara straffbelagda

Naturvårdsverket ställer sig bakom förslaget att överträdelser av de nya förbuden bör vara straffbelagda som artskyddsbrott.

Vi delar bedömning i promemorian att överträdelser av de nya förbuden ska vara straffbelagda. Som det närmare redogörs för ovan (kap 3.6) avstyrker vi dock förslaget om att förbudsbestämmelsernas tillämpningsområde ska kunna begränsas genom generella undantag, bl.a. med hänsyn att det inte kan anses rättssäkert att verksamhetsutövare själva ges möjlighet att bedöma om ett undantag är uppfyllt. Det är lämpligare om begränsningar av förbudsbestämmelsernas tillämpningsområde sker genom en dispensprövning.

Kap 7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Naturvårdsverket motsätter sig övergångsbestämmelsen i den nuvarande utformningen. Förslaget innebär att verksamhetsutövaren får ett år på sig från ikraftträdandet att inkomma med ansökan om dispens. Naturvårdsverket anser att det inte är tillräckligt tydligt varför omställningstiden behöver vara så lång. Dessutom avspeglas inte avsikten med bestämmelsen med tillräcklig klarhet i bestämmelsens utformning. Bestämmelsens ordalydelse riskerar att kunna feltolkas som att även dispenspliktiga verksamheter som bedrevs vid ikraftträdandet, men utan behövlig dispens, kan fortsätta bedrivas utan prövning eller tillsyn under ett år. Denna brist skulle enkelt kunna åtgärdas genom att skriva in i bestämmelsen att verksamheten måste ha varit en lagligt pågående verksamhet vid ikraftträdandet.

Kap 8 Konsekvensutredning

Naturvårdsverket anser att konsekvensutredningen har betydande brister. Konsekvensutredningen beaktar inte att många arter i behov av fridlysning inte får ett adekvat skydd på grund av undantagen för pågående markanvändning. Utredningen påtalar inte frånvaron av balans mellan skyddsbehov och andra intressen.

Konsekvensutredningen beaktar inte heller att de föreslagna begränsningarna av förbudsreglerna och specialregler för olika artgrupper medför att systemet blir krångligt och svårförståeligt. I stället för en förenkling kommer förslaget att leda till att de nationella bestämmelserna blir svårare att förstå, med ökad risk för tolknings- och tillämpningsproblem.

Ytterligare en konsekvens, utöver de som beskrivs i promemorian, är därmed också att behovet av vägledande insatser för Naturvårdsverket kommer att öka betydligt. Naturvårdsverket, länsstyrelserna och Skogsstyrelsen kommer även få många frågor.

Det är vidare svårt att bedöma konsekvenserna på ett fullständigt sätt. Konsekvenserna av förslaget beror också på de listor med fridlysta arter som Naturvårdsverket fått i uppdrag att ta fram parallellt med denna remiss. Konsekvenserna av de förslagen kan därför i nuläget inte bedömas fullt ut men effekten på miljömålet, Ett rikt växt- och djurliv, bedöms bli negativt av Naturvårdsverket vilket även noteras i promemorian (s. 49).

Beslut om detta yttrande har fattats av ställföreträdande generaldirektören Maria Ohlman efter föredragning av avdelningschefen Marie Uhrwing.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit enhetschefen Kerstin Åstrand, miljöjuristerna Olof Ekström och Christoffer Lundqvist, handläggarna Björn-Axel Beier, Helene Lindahl och Jenny Oltner.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Maria Ohlman

Marie Uhrwing

Kopia till:
Kn.nm@regeringskansliet.se